

ΠΕΤΡΟΣ ΧΡ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ
ΤΗΣ ΤΖΑΖ
ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ολοκληρωμένο Σύστημα Σύγχρονων Μουσικών Σπουδών

Στο Θεό που με βοήθησε να ολοκληρώσω αυτήν την τεράστια προσπάθεια, στους γονείς μου Χριστόδουλο, Χρυσάνθη, Ευθυμία, τα αδέρφια μου Σωτήρη και Βασιλική, σε όλη την οικογένεια της αυλής των παιδικών μας χρόνων, και στην αξιολάτρευτη σύζυγό μου Ευτυχία, αφιερώνω αυτό το έργο ζωής με βαθειά και απόλυτη Αγάπη.

Πέτρος Χριστοδούλου Δραγούμης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	14
ΤΡΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ	15
ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ	20
ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	20
ΑΡΧΑΙΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ	21
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	23
ΦΟΡΜΕΣ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ	26
ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ JAZZ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΖΟΜΕΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΒΑΣΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ	30
Ο ΗΧΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ	30
Η χροιά	31
Η ένταση	31
Το ύψος	31
ΟΙ ΝΟΤΕΣ	32
ΤΟ ΠΕΝΤΑΓΡΑΜΜΟ	33
Ιστορία του πεντάγραμμου	33
ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΦΩΝΩΝ - ΟΜΑΔΕΣ ΟΡΓΑΝΩΝ - ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΜΕΛΩΔΙΑΣ	39
Μεταφορά μελωδίας	40
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ	41
ΡΥΘΜΟΣ	42
Η διάρκεια	42
ΜΟΥΣΙΚΑ ΜΕΤΡΑ	47
Απλά μουσικά μέτρα	47
Σύνθετα μουσικά μέτρα	47
Μικτά μουσικά μέτρα	47
Ελλιπές μέτρο	47
Σύζευξη διάρκειας - Στιγμή διάρκειας, παρεστιγμένο μισό	48

ΟΙ ΤΟΝΙΣΜΟΙ – ΣΥΓΚΟΠΗ- ΑΝΤΙΧΡΟΝΙΣΜΟΣ	49
Συγκοπή-Αντιχρονισμός	50
ΑΚΑΝΟΝΙΣΤΕΣ ΡΥΘΜΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΝΟΤΩΝ	51
Δίηχο	51
Τρίηχο	51
Τετράηχο	51
Πεντάηχο - εξάηχο - επτάηχο	52
ΣΗΜΕΙΟΓΡΑΦΙΑ	53
Σημάδια αισθητικής της εκτέλεσης	53
Σημάδια δυναμικής του παιξίματος	53
Σημάδια μελωδικής ανάπτυξης	54
Σημάδια ρυθμικής αγωγής	54
Συντμήσεις	55
1η και 2η βόλτα	56
Συμβολισμός	57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - Η ΦΥΣΙΚΗ ΜΕΙΖΟΝΑ ΚΛΙΜΑΚΑ

58

Η ΦΥΣΙΚΗ ΜΕΙΖΟΝΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	58
Σημεία αλλοίωσης	60
Οι κανόνες που ισχύουν για τα σημεία αλλοίωσης	61
Συγκερασμός οκτάβας	62
Μουσικά συστήματα	62
Μαζορ κλίμακες με διέσεις	63
Μαζορ κλίμακες με υφέσεις	65
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΜΕΙΖΟΝΩΝ ΚΛΙΜΑΚΩΝ	68
ΟΠΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΛΙΜΑΚΩΝ	69
ΤΥΧΑΙΕΣ ΑΛΛΟΙΩΣΕΙΣ	70
Ο ΚΥΚΛΟΣ ΜΕ ΤΙΣ ΠΕΜΠΤΕΣ	70
Διάταξη των μείζονων κλιμάκων στο πεντάγραμμα	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ**72**

ΕΙΔΗ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΩΝ	73
Διαστήματα πρώτης	75
Διαστήματα δευτέρας	76
Διαστήματα τρίτης	77
Διαστήματα τετάρτης	78
Διαστήματα πέμπτης	79
Διαστήματα έκτης	80
Διαστήματα εβδόμης	81
Διαστήματα ογδός	82
ΑΝΑΣΤΡΟΦΗ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΩΝ	85
Χαρακτηριστικά της αναστροφής των διαστημάτων:	85
ΣΥΝΘΕΤΑ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ	87
ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΙΣ MAJOR ΚΛΙΜΑΚΕΣ	89
Διαστήματα χωρίς αλλοίωση	90
Διαστήματα με μία δίοση	91
Διαστήματα με δύο διέσεις	91
Διαστήματα με μία ύφεση	91
Διαστήματα με δύο υφέσεις	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - ΣΥΓΧΟΡΔΙΕΣ**92**

ΤΡΙΦΩΝΕΣ ΣΥΓΧΟΡΔΙΕΣ	92
ΤΕΤΡΑΦΩΝΕΣ ΣΥΓΧΟΡΔΙΕΣ	95
Τετράφωνες Συγχορδίες 7ης	95
Τετράφωνες Συγχορδίες 6ης	97
Power chord	97
ΑΝΑΣΤΡΟΦΕΣ ΣΥΓΧΟΡΔΙΩΝ	98
ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΥΓΧΟΡΔΙΩΝ	100
Συγχορδίες ενάτης	101
Συγχορδίες ενδεκάτης	101
Συγχορδίες δεκάτης τρίτης	102
ΣΗΜΕΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΥΓΧΟΡΔΙΩΝ	103
Τρίφωνες συγχορδίες	103

Τετράφωνες συγχορδίες	104
Συγχορδίες 6ης	105
Συγχορδία add 2 (add 9)	106
Πεντάφωνες, εξάφωνες και επτάφωνες συγχορδίες	106

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΤΡΟΠΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ 109

ΤΕΤΡΑΧΟΡΔΑ	110
ΙΟΝΙΑΝ	111
ΔΟΡΙΑΝ	112
ΡΗΡΥΓΙΑΝ	113
ΛΥΔΙΑΝ	114
ΜΙΧΟΛΥΔΙΑΝ	115
ΑΕΟΛΙΑΝ	116
ΛΟΚΡΙΑΝ	117
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΟΠΩΝ ΤΗΣ ΜΑΪΟΡ ΚΛΙΜΑΚΑΣ	118
ΤΟΝΙΚΗ - ΤΡΟΠΙΚΗ ΑΡΜΟΝΙΑ	120
Τροπικό σύστημα	120
Τονικό σύστημα	122

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 - ΔΙΑΤΟΝΙΚΗ ΑΡΜΟΝΙΑ 123

ΤΡΙΤΟΝΑΣ	123
ΚΥΡΙΕΣ ΒΑΘΜΙΔΕΣ	124
ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΒΑΘΜΙΔΕΣ	125
ΤΟΝΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΣΥΓΧΟΡΔΙΩΝ	125
ΑΡΜΟΝΙΚΟΣ ΡΥΘΜΟΣ	126
ΣΥΝΔΕΣΗ ΣΥΓΧΟΡΔΙΩΝ	127
ΠΤΩΣΕΙΣ	128
Τέλεια πτώση	128
Ατελής πτώση	128
Απατηλή πτώση (απροσδόκητη)	129
Μισή πτώση	129
Πλάγια πτώση	129
Η ΣΧΕΤΙΚΗ II-7	130

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 - ΕΛΑΣΣΟΝΕΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ & ΤΟΝΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

131

ΦΥΣΙΚΗ MINOR ΚΛΙΜΑΚΑ	132
HARMONIC MINOR ΚΛΙΜΑΚΑ	136
Harmonic Minor, Aeolian 7	137
Locrian 6	138
Ionian #5	139
Dorian #4	140
Lydian #2	141
Altered bb7, Locrian b4 bb7	142
MELODIC MINOR ΚΛΙΜΑΚΑ	146
Melodic Minor, Ionian b3	147
Dorian b2, Phrygian 6	148
Lydian Augmented	149
Lydian Dominant (b7)	150
Mixolydian b6,	151
Locrian 2	152
Altered (Diminished - Whole-tone) (Super Locrian)	153
HARMONIC MAJOR ΚΛΙΜΑΚΑ	155
Ionian b6	156
Dorian b5	157
Phrygian b4	158
Lydian b3	159
Mixolydian b2	160
Lydian Augmented #2	161
Locrian bb7	162
ΤΟΝΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΤΗΣ MAJOR ΚΛΙΜΑΚΑΣ	165
ΔΩΡΙΚΗ ΤΟΝΙΚΟΤΗΤΑ	166
ΦΡΥΓΙΑ ΤΟΝΙΚΟΤΗΤΑ	167
ΛΥΔΙΑ ΤΟΝΙΚΟΤΗΤΑ	168

ΜΙΞΟΛΥΔΙΑ ΤΟΝΙΚΟΤΗΤΑ	169
ΜΙΚΤΗ ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΤΟΝΙΚΟΤΗΤΑ	170
Αρμονική + φυσική μινόρε (αιολική)	170
Φρύγια major τονικότητα	172
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ	176
Ομώνυμες κλίμακες	177

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 - ΣΥΜΜΕΤΡΙΚΕΣ & ΠΕΝΤΑΤΟΝΙΚΕΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ

179

ΣΥΜΜΕΤΡΙΚΕΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ	179
Chromatic scale	179
Whole tone	179
Diminished Whole-Half (W-H)	181
Dominant - diminished Half-Whole (H-W)	183
Dominant - diminished chords	185
Augmented	193
Σχηματική αναπαράσταση των συμμετρικών κλιμάκων	198
ΠΕΝΤΑΤΟΝΙΚΕΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ	199
Εναρμόνιση της major πεντατονικής	200
Εναρμόνιση της minor πεντατονικής	200
Χρησιμοποίηση της πεντατονικής	200
Step up and down pentatonics	202
Coltraine pentatonic scale	202
Exotic pentatonic scales	202

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9 - ΜΗ ΔΙΑΤΟΝΙΚΗ ΑΡΜΟΝΙΑ

203

ΤΡΟΠΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ (MODAL INTERCHANGE)	203
ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΕΣ	206
Καθυστέρηση πτώσης	207
Απροσδόκητη πτώση	207
ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΕΣ (ΔΙΑΔΟΧΙΚΕΣ) ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΕΣ	207

ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	208
Τρίτονη αντικατάσταση	208
Diminished αντικατάσταση	210
Η ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ II - V - I ΣΕ MAJOR ΚΑΙ MINOR ΤΟΝΙΚΟΤΗΤΕΣ	212
II-V-I major	212
ii-V-i minor	213
Εφαρμογή μη διατονικής αρμονίας στα II-V-I	215
Η ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ VI - II - V - I	215
ΜΕΤΑΤΡΟΠΙΕΣ	216
Ευθεία ή άμεση μετατροπία (direct modulation)	216
Διατονική μετατροπία (pivot modulation)	216
Χρωματική μετατροπία	217
Εναρμόνια μετατροπία	217
Dominant μετατροπία	218
Μεταβατική μετατροπία (transitional)	218
ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΜΕΛΩΔΙΑΣ ΣΕ ΑΛΛΗ ΤΟΝΙΚΟΤΗΤΑ	219
ΑΡΜΟΝΙΑ ΤΗΣ DIMINISHED ΣΥΓΧΟΡΔΙΑΣ	220
ΑΡΜΟΝΙΑ ΤΗΣ DOMINANT ΣΥΓΧΟΡΔΙΑΣ	222

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10 - ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΣΥΓΧΟΡΔΙΩΝ 223

Η ΣΥΓΧΟΡΔΙΑ "ΜΕΙΖΟΝΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ"	223
Η ΣΥΓΧΟΡΔΙΑ "ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΕΒΔΟΜΗΣ"	223
Η ΣΥΓΧΟΡΔΙΑ "ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΕΒΔΟΜΗΣ ΜΕ ΕΛΑΤΤΩΜΕΝΗ ΠΕΜΠΤΗ"	224
Η "ΕΛΑΤΤΩΜΕΝΗ" ΣΥΓΧΟΡΔΙΑ	224
Η ΣΥΓΧΟΡΔΙΑ "ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ"	224
Η ΣΥΓΧΟΡΔΙΑ "ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ"	225
Η ΣΥΓΧΟΡΔΙΑ "ΜΕΙΖΟΝΑ ΕΚΤΗΣ"	225
Η ΣΥΓΧΟΡΔΙΑ "ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΕΚΤΗΣ"	226
Η ΣΥΓΧΟΡΔΙΑ "SUS4-SUS7"	226
Η ΣΥΓΧΟΡΔΙΑ ΤΗΣ "ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑΣ"	227
Mixolydian	228
Mixolydian b_2, b_6 (Phrygian Major)	228
Mixolydian b_6	228

Mixolydian $\flat 2$	228
Lydian Dominant	228
Diminished Whole-tone (Altered), Super Locrian	228
Whole-tone	228
Diminished Dominant	229

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11 - ΕΙΔΙΚΑ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΕΣ ΣΥΓΧΟΡΔΙΕΣ 230

SLASH CHORDS	230
HYBRID CHORDS	231
PEDAL	231
POLYCHORDS	232
Upper structure	233
CONSTANT STRUCTURES (ΣΥΓΧΟΡΔΙΕΣ ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΔΟΜΗΣ)	233
OSTINATO	233
VAMP	233
ΑΝΟΙΧΤΗ - ΚΛΕΙΣΤΗ ΘΕΣΗ ΣΥΓΧΟΡΔΙΩΝ (DROP 2)	234
Drop 2	235
CLUSTERS-QUARTAL-QUINTAL CHORDS	235
Clusters	235
Quartal chords	236
Quintal chords	236
ΕΛΛΙΠΕΙΣ ΣΥΓΧΟΡΔΙΕΣ	236
VOICE LEADING	237
Τονική κίνηση με διαστήματα πέμπτης	238
Τονική κίνηση με διαστήματα δευτέρας	238
Τονική κίνηση με διαστήματα τρίτης	238
ΑΛΛΟΙΩΜΕΝΕΣ ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΣΥΓΧΟΡΔΙΩΝ	239
Αλλοίωση της τονικής	239
Αλλοίωση της τρίτης βαθμίδας	241
Αλλοίωση της πέμπτης βαθμίδας	241
Αλλοίωση της έβδομης βαθμίδας	242

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12 - ΑΝΑΛΥΣΗ 243

ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	243
ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	244
Στις δευτερεύουσες δεσπόζουσες	245
Στον τροπικό δανεισμό	246
Στις αντικαταστάσεις	246
Στις μετατροπίες	246
ΜΕΛΩΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	247
Βηματική και χρωματική προσέγγιση	248

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13 - ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ 250

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΕ ΜΙΑ ΤΟΝΙΚΟΤΗΤΑ	250
ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ F- F#: ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΤΟΝΙΚΟΤΗΤΕΣ	251
ΒΕΒΟΡ ΚΛΙΜΑΚΕΣ	254
Ionian - major bebop scale - 6th diminished scale	255
Dorian - minor bebop scale	256
Mixolydian - dominant bebop scale	257
Συμπεράσματα	257
ΤΡΟΠΟΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΘΕΤΟΥ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	257
Από την Bebop στην Modal Jazz	258
ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΕ II-V-I	259
ΤΡΟΠΟΙ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΩΝ ΑΡΜΟΝΙΚΩΝ ΣΕΙΡΩΝ II-V-I, VI-II-V-I	260
POLYMODALITY	261

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14 - Το BLUES 267

Το BLUES	267
Αρμονία του Blues	267
Αρμονία της Blues κλίμακας	269

ΑΡΜΟΝΙΑ ΤΟΥ JAZZ BLUES 270

Γενικά 270

Jazz major Blues 271

Jazz minor Blues 272

18 μέτρο Blues 272

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15 - RHYTHM CHANGES 274

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16 - GEORGE RUSSELL
LYDIAN CHROMATIC CONCEPT 276**

MILES DAVIS 280

ΕΠΙΛΟΓΟΣ 281

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ 282

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΚΛΙΜΑΚΩΝ 284

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΟΡΩΝ - ΕΝΝΟΙΩΝ 286

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μουσική πέρα από τέχνη, είναι και επιστήμη, και ως εκ τούτου εκτός από την πρακτική της υπόσταση έχει και τη θεωρητική. Στο πέρασμα του χρόνου, την εξέλιξη της μουσικής, μέσα από τη δημιουργία των κατά περιόδους συνθετών, ακολούθησε και η θεωρητική καταγραφή των αλλαγών, όπως αυτές προήλθαν από την εξελεγκτική της διαδρομή, μέσα στις γενικές ιστορικά αλλαγές της μορφής όλων των τεχνών.

Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα ισχυρό και σταθερό σύστημα κανόνων, με σκοπό να μεταφέρει τη γνώση και την ιστορική διαδρομή της μουσικής μέσα στο πέρασμα του χρόνου, και να εδραιώσει το θεωρητικό υπόβαθρο μιας καθ' όλα ολοκληρωμένης τέχνης.

Στο βιβλίο αυτό γίνεται μια προσπάθεια να καταγραφεί και να δοθεί το σύνολο αυτών των κανόνων με τρόπο κατανοητό, όχι μόνο περιγραφικό, αλλά και με συνεχή και λεπτομερή εμβάθυνση, με τέτοιο τρόπο ώστε ο μελετητής να μπορεί να αναγνωρίσει και να αφομοιώσει τα ουσιαστικά στοιχεία της μουσικής τέχνης, και να αποτελέσει έτσι, ένα σταθερό υπόβαθρο για την ολοκλήρωση των γνώσεών του.

Στα κεφάλαια του βιβλίου, παρουσιάζεται η θεωρία και η αρμονία της μουσικής, σε μια συνέχεια, δημιουργώντας μια ισορροπημένη μελέτη των κανόνων της, με κατεύθυνση τα σύγχρονα μουσικά ρεύματα όπως είναι η jazz, η blues, η latin, η soul, η pop, η rock, η funk, η world music, έτσι ώστε να λειτουργήσει σαν ένα σημαντικό βοήθημα κατανόησης τους, και να καλύψει ένα άνοιγμα γνώσης, μεταξύ των βιβλίων της κλασικής θεωρίας και αρμονίας, και της διεθνούς βιβλιογραφίας που αναφέρεται σε σύγχρονα μουσικά στυλ, η οποία είναι δυσπρόσιτη πολλές φορές λόγω δύσκολων εννοιών και πολύπλευρης ανάπτυξης, πράγμα που μπορεί να φέρει σύγχυση στον απλό μελετητή.

Εύχομαι η παρουσία αυτού του βιβλίου να πετύχει το σκοπό της δημιουργίας του.

Πέτρος Δραγούμης

ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Κ' ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Το βιβλίο αυτό όπως προείπαμε είναι μία ολοκληρωμένη μέθοδος εκμάθησης της Jazz Θεωρίας και Αρμονίας, που ταυτόχρονα γεφυρώνει το κενό που υπάρχει στη βιβλιογραφία μεταξύ της κλασικής και της jazz αρμονίας, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα ο εκκολλαπτόμενος μουσικός να μην έχει καταγεγραμμένα με αναλυτικό και τεκμηριωμένο τρόπο τα στοιχεία που θα του δώσουν τη δυνατότητα να αναλύσει και να μελετήσει και τα σύγχρονα μουσικά στυλ (Blues, Rock, Pop, Latin, World music, κλπ) που βρίσκονται ανάμεσα στα δύο προαναφερθέντα μουσικά είδη. Είναι θα λέγαμε το εγχειρίδιο της «μέσης οδού» στην παγκόσμια μουσική διδασκαλία, έχοντας στην ύλη του στοιχεία και της κλασικής και της jazz αρμονίας φυσικά, δίνοντας όμως ταυτόχρονα δομημένη με κλιμακούμενο τρόπο την ύλη και τα στοιχεία που διέπουν όλα τα σύγχρονα μουσικά ιδιώματα. Δείχνει ταυτόχρονα και την ιστορική εξέλιξη, ανάπτυξη, και επιρροή της κλασικής θεωρίας-αρμονίας στα πιο σύγχρονα μουσικά στυλ, τα οποία σαφώς και οφείλουν τη θεωρητική τους υπόσταση στις δομές του τονικού μουσικού συστήματος του οποίου η ιστορική εξέλιξη υπήρξε μακροχρόνια και συστηματική στην ιστορική διαδρομή της Δυτικής κλασικής μουσικής.

Τρόπος ανάπτυξης του βιβλίου

Γίνεται στην αρχή μια προσπάθεια σύντομης παρουσίασης της ιστορίας της μουσικής, τελείως περιγραφικά, μη θέλοντας να εισχωρήσουμε σε θέματα που έχουν αναπτυχθεί με πλήρη επιστημονικό τρόπο εδώ και δεκαετίες, αλλά θέλοντας απλά να δώσουμε μία εικόνα της ιστορικής εξέλιξης της μουσικής και των ιδιωμάτων της, για να καταδείξουμε ότι κανένα από τα μουσικά στυλ δεν είναι αυτόνομο και αποκομμένο από αυτά που προηγήθηκαν, και να δώσουμε στο νέο μαθητή την ευκαιρία να δει πέρα από την απομόνωση της μουσικής του προτίμησης, για να έχει μια πιο σφαιρική εικόνα του μουσικού γίνεσθαι.

Στην συνέχεια στο πρώτο κεφάλαιο αναπτύσσονται τα βασικά στοιχεία που απαρτίζουν τη θεωρητική μουσική υπόσταση και γραμματική, κι εδώ με όχι μεγάλη ανάπτυξη επειδή μπορούμε να τα βρούμε πλήρως ανεπτυγμένα στα βιβλία της κλασικής θεωρίας. Δίνεται προτεραιότητα και αναφορά στα στοιχεία που είναι απαραίτητα στην πράξη στο μαθητή της σύγχρονης μουσικής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναπτύσσεται η δημιουργία και περιγραφή της βασικότερης κλίμακας, της φυσικής μείζονος κλίμακας, από τον τρόπο κατασκευής της οποίας ξεκινάει και στηρίζεται όλη η ανάπτυξη του τονικού και τροπικού συστήματος. Είναι μία οριζόντια μονοφωνική ανάπτυξη.

Μετά, στο τρίτο κεφάλαιο περνάμε στην περιγραφή των διαστημάτων, με ανάπτυξη όλων των ειδών, αναστροφών, και λεπτομερούς περιγραφής της χρησιμότητάς τους. Εδώ ασχολούμαστε πλέον με την ταυτόχρονη ανάπτυξη δύο νοτών, άρα αρχίζουμε να χτίζουμε και κάθετα την ανάπτυξη της μουσικής γραφής.

Στο τέταρτο κεφάλαιο περνάμε στην κατασκευή όλων των τύπων συγχορδιών, τρίφωνων μέχρι επτάφωνων, με αποτέλεσμα να περνάμε πλέον στην πλήρη κάθετη ανάπτυξη της μουσικής γραφής που μας δείχνει πώς μπορούμε μία οριζόντια επτάφωνη κλίμακα να την δούμε να αναπτύσσεται σε κάθετη μορφή χτίζοντας την με διαστήματα τρίτης κατά βάση.

Με το τέταρτο κεφάλαιο τελειώνει η ανάπτυξη των κανόνων της θεωρίας της μουσικής (κλασικής και σύγχρονης), η οποία περιλαμβάνει τη βασική γραφή και σημειογραφία, τις κλίμακες, τα διαστήματα και τις συγχορδίες.

Από το πέμπτο κεφάλαιο μπαίνουμε στην ύλη της αρμονίας, και εδώ πλέον αρχίζει να διαχωρίζεται η ύλη της κλασικής από τη σύγχρονη αρμονία, ακολουθώντας διαφορετική πορεία και ανάπτυξη δημιουργώντας τους δικούς της ξεχωριστούς κανόνες και τρόπους ανάπτυξης.

Πρώτο παράδειγμα διαχωρισμού της κλασικής από τη σύγχρονη αρμονία είναι το πέμπτο κεφάλαιο με την ανάπτυξη του τροπικού συστήματος στην πλήρη μορφή του, λόγω του ότι ενώ στην κλασική αρμονία δε χρησιμοποιείται το τροπικό σύστημα (το συναντάμε μόνο σε έργα της αναγέννησης και του μπαρόκ σε αντιστικτική γραφή), στη σύγχρονη αρμονία είναι από τις βασικές παραμέτρους ανάπτυξής της.

Στο έκτο κεφάλαιο έχουμε την ανάπτυξη των κανόνων της διατονικής αρμονίας, δηλαδή την ανάπτυξη κανόνων μεταξύ των νοτών που ανήκουν στην ίδια τονικότητα. Εδώ έχουμε ταύτιση των κανόνων της κλασικής και της σύγχρονης αρμονίας.

Στο έβδομο κεφάλαιο έχουμε την ανάπτυξη όλων των ελάσσονων κλιμάκων, των τονικών κέντρων της μείζονας κλίμακας και της μικτής ελάσσονας τονικότητας. Εμβόλιμα έχουμε και την ανάπτυξη της αρμονικής μείζονας κλίμακας. Είναι το κεφάλαιο που δείχνει στο μουσικό ποιες είναι οι πλατφόρμες πάνω στις οποίες έχουν δημιουργηθεί τα περισσότερα κομμάτια και έργα όλων των σύγχρονων μουσικών στυλ, πράγμα που το καθιστά πολύ απαραίτητο εργαλείο και οδηγό στην πλήρη κατάρτιση του σύγχρονου μουσικού. Πολύ σημαντικό κεφάλαιο.

Στο όγδοο κεφάλαιο αναπτύσσεται πλήρως η κατασκευή και εναρμόνιση των συμμετρικών κλιμάκων, οι οποίες είναι πολύ σημαντικές στην αρμονική και μελωδική ανάπτυξη των σύγχρονων ρευμάτων, ιδίως της jazz, αλλά και των πεντατονικών κλιμάκων, πολύ σημαντικών επίσης για όλα τα είδη της μουσικής.

Στο ένατο κεφάλαιο έχουμε τη μη διατονική αρμονία, δηλαδή την αρμονία που αναπτύσσεται με την παρουσία και ξένων ως προς την τονικότητα νοτών, οι οποίες κάθε φορά εμφανίζονται με συγκεκριμένο τρόπο και μορφή. Ενα πολύ σημαντικό κεφάλαιο επίσης για τη σύγχρονη αρμονική ανάπτυξη, με αρκετές διαφορές αλλά και ομοιότητες με την κλασική αρμονία.

Στο δέκατο κεφάλαιο παρουσιάζονται όλα τα είδη συγχορδιών όχι με τον τρόπο κατασκευής τους (αυτό το εξετάσαμε στο τέταρτο κεφάλαιο,) αλλά με τον τρόπο αρμονικής λειτουργίας και παρουσίας τους μέσα στην αρμονική ανάπτυξη.

Στο ενδέκατο κεφάλαιο αναλύονται οι σύγχρονες και πολύπλοκες μορφές εμφάνισης, ανάπτυξης, και εκτέλεσης των συγχορδιών μέσα στην αρμονική ανάπτυξη. Ενα σημαντικό κεφάλαιο που μας βοηθάει να ερμηνεύσουμε με σαφήνεια τις διάφορες μορφές εμφάνισης των συγχορδιών σε σύγχρονα μουσικά έργα.

Στο δωδέκατο κεφάλαιο έχουμε την επεξήγηση των κανόνων όλων των μορφών ανάλυσης των μουσικών κομματιών (μορφολογική, αρμονική, μελωδική) πέραν φυσικά των κλασικών έργων τα οποία έχουν μια τελείως διαφορετική ανάπτυξη και δομή στη μουσική τους φόρμα.

Στο δέκατο τρίτο κεφάλαιο έχουμε την ανάπτυξη των τεχνικών του αυτοσχεδιασμού, μία μεγάλη διαφοροποίηση επίσης μεταξύ της κλασικής και της σύγχρονης αρμονίας και μουσικής κατ' επέκταση. Στην κλασική μουσική δεν έχουμε οργανωμένη και καταγεγραμμένη ύλη για την τεχνική του αυτοσχεδιασμού, (παρότι υπήρξαν κάποια μεμονωμένα παραδείγματα μεγάλων εκτελεστών και συνθετών που στο παρελθόν χρησιμοποίησαν ένα είδος ελεύθερης ανάπτυξης σε κάποιες εκτελέσεις τους, αυτό δεν έγινε ούτε κανόνας, αλλά πολύ περισσότερο δεν ενσωματώθηκε στην ανάπτυξη της κλασικής μουσικής διδασκαλίας), σε αντίθεση με την jazz και σύγχρονη μουσική, όπου ο αυτοσχεδιασμός είναι βασικό και απαραίτητο στοιχείο του μουσικού εκτελεστή.

Στο δέκατο τέταρτο κεφάλαιο περιγράφεται μία από τις πιο σημαντικές μουσικές φόρμες της μουσικής του 20ου αιώνα, το Blues, στην κλασική του μορφή, αλλά και στην jazz εκδοχή του.

Στο δέκατο πέμπτο κεφάλαιο περιγράφεται μία επίσης από τις πιο σημαντικές μουσικές φόρμες της jazz μουσικής, το Rhythm Changes.

Τέλος, στο δέκατο έκτο κεφάλαιο έχουμε την περιγραφή και ανάλυση του συστήματος του George Russell (ο οποίος επηρέασε σημαντικά την αρμονική λειτουργία της jazz) γύρω από την Lydian Chromatic scale, το οποίο πρώτο εισήγαγε την τροπική αρμονία εμφανίζοντας ένα ολοκληρωμένο σύστημα συνύπαρξης συγχορδιών κλιμάκων (chord-scales). Είναι ένα κεφάλαιο που ανοίγει ένα παράθυρο για περαιτέρω έρευνα και μελέτη του αντικειμένου της jazz αρμονίας μέσα από την ευρηματική ματιά του George Russell.

Ετσι ολοκληρώνεται η ανάπτυξη του συνόλου των κανόνων της Jazz θεωρίας και αρμονίας, σε μία συνεχή και λεπτομερή ανάπτυξη τους έτσι ώστε ο κάθε μαθητής-μελετητής του βιβλίου να μπορέσει να αποκομίσει τα μέγιστα δυνατά οφέλη στις μουσικές του σπουδές.

Επεξήγηση

α) Όσον αφορά τον όρο θεωρητικό εγχειρίδιο , στη διεθνή βιβλιογραφία τα τελευταία χρόνια υπάρχει μεγάλη ανάπτυξη των θεωρητικών βιβλίων που αφορούν τα σύγχρονα μουσικά ρεύματα, τα οποία ακολουθούν το καθένα τη δική του ανάπτυξη και περιγραφή, χωρίς να υπάρχει μία σταθερή και αποδεκτή συνολικά ονομασία της καταγεγραμμένης ύλης τους, με αποτέλεσμα να βρίσκουμε τίτλους όπως jazz θεωρία, jazz αρμονία, jazz book, σύγχρονη θεωρία, theory of contemporary music, και διάφορες άλλες τέτοιες εκδοχές. Ολα είναι αποδεκτά και όπως είπε ένας από τους καλύτερους μουσικούς και συγγραφείς της jazz θεωρίας, ο Mark Levine, υπάρχουν τόσα βιβλία jazz θεωρίας όσοι και οι μουσικοί της, δείχνοντας έτσι πολύ εύστοχα την κατάσταση που επικρατεί στην διεθνή μουσική βιβλιογραφία στις μέρες μας.

β) Μία δεύτερη επεξήγηση που θέλω να κάνω αναφορικά με τα σημεία σύγκρισης μεταξύ της κλασικής και της τζαζ αρμονίας, τα οποία πολλές φορές εμφανίζονται μέσα στο βιβλίο αυτό, είναι ότι παρότι τα στοιχεία αυτά και οι κανόνες που διέπουν την τζαζ θεωρία και αρμονία έχουν χρησιμοποιηθεί από συνθέτες της κλασικής

μουσικής και ειδικά στον εικοστό αιώνα, αυτό όμως δεν τα καθιστά βασικό υλικό της κλασικής μουσικής εκπαίδευσης και χρονικά, (την αντίστιξη και φυσικά την ύπαρξη και λειτουργία των τρόπων την μαθαίνει κάποιος μαθητής κλασικής παιδείας μετά από 6-7 χρόνια σπουδών, πράγμα που είναι απαραίτητο συστατικό μάθησης από την πρώτη περίοδο σπουδών σε κάποιον μαθητή σύγχρονου οργάνου και μουσικής), αλλά και ουσιαστικά, δεν έχουν καταγραφεί στη μουσική εκπαίδευση πέρα από το τελευταίο στάδιο θεωρητικών σπουδών (σύνθεση), το οποίο δεν έχει άμεση επαφή και εφαρμογή στην εκμάθηση των κλασικών οργάνων. Η ανάλυση λοιπόν αυτών των διαφορών στο παρόν βιβλίο, αναφέρεται στην χρησιμοποίηση τους ή μη στη σύγχρονη εκπαιδευτική πρακτική, και κατά πόσο είναι λειτουργικές και εφαρμόσιμες ή μη, μέσα στη μουσική εκπαίδευση των κλασικών και σύγχρονων σπουδών. Με άλλα λόγια, άλλες πληροφορίες χρειάζεται ο μαθητής ενός σύγχρονου οργάνου, και άλλες ενός κλασικού οργάνου, έτσι όπως εμφανίζονται από τις απαιτήσεις της ίδιας της μουσικής που υπηρετούν.

Ο συγκερασμός αλλά και η εμφάνιση των διαφορών των κανόνων των δύο κύριων ρευμάτων, κλασικής και τζαζ, είναι το ζητούμενο για κάθε σύγχρονο πρόγραμμα μουσικών σπουδών, και αυτόν τον σκοπό φιλοδοξεί να εξυπηρετήσει η δημιουργία αυτού του βιβλίου.

Τρόποι μελέτης του βιβλίου

Για τον αρχάριο, είναι επιβεβλημένη η κατανόηση και μελέτη των κεφαλαίων του βιβλίου, με τη σειρά που εμφανίζονται. Γι' αυτόν το λόγο έχει επιλεγεί προσεκτικά ο τρόπος με τον οποίο εξελίσσεται η ύλη. Είναι δομημένη έτσι ώστε κάθε φορά να χτίζεται επάνω στην προηγούμενη γνώση το καινούριο υλικό, με τρόπο κατανοητό και επεξηγηματικό, βοηθώντας το μαθητή να αυξάνει τις γνώσεις του σταδιακά και σταθερά. Προσπαθήστε να μελετήσετε και να κατανοήσετε σωστά το κάθε κεφάλαιο, πριν προχωρήσετε στο επόμενο. Δε χρειάζεται βιασύνη. Η θεωρία και η αρμονία είναι ύλη με όρια. Δε θα σας πάρει πολύ χρόνο για να τη μάθετε, οπότε αφιερώστε λίγο χρόνο μέχρι να καταλάβετε το κάθε ένα κεφάλαιο, και θα γίνει απαραίτητο και πολύτιμο εφόδιο για την υπόλοιπη μουσική ζωή σας.

Όσον αφορά τους προχωρημένους μαθητές, μουσικούς, που θα θελήσουν να συμπληρώσουν ή να επεκτείνουν τις γνώσεις τους, μπορούν επιλεκτικά να μελετήσουν κάποια από τα κεφάλαια του βιβλίου, όχι απαραίτητα με την ίδια σειρά, (αν και προτείνω σε όλους να ακολουθήσουν τη σειρά του βιβλίου), αλλά συνιστώ να δώσουν προσοχή στις μέχρι τώρα γνώσεις τους, και να είναι αυστηροί κριτές του εαυτού τους.

Ευχαριστίες

Έπειτα από την περιγραφική ανάλυση των περιεχομένων και της ανάπτυξης του βιβλίου πιστεύω ότι είναι προφανές για ποιον λόγο θεώρησα απαραίτητη τη δημιουργία και την ύπαρξη του στην Ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία, κάτι που το καθιστά απαραίτητο γνωστικό εργαλείο στα χέρια κάθε ωδείου, μουσικής σχολής, καθηγητή, και μαθητή, που θα θελήσει να έχει μια πλήρη συστηματική και λεπτομερή γνώση της σύγχρονης μουσικής.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους δασκάλους μουσικής που συνάντησα στην ζωή μου, οι οποίοι είναι με χρονολογική σειρά: Θεodorής Γκρούνης, Δημήτρης Αθανασιάδης, Σάμυ Ελγκάζαρ, Dr. Αθανάσιος Ζέρβας, Mike Pope, Matt Garrison, Φιλήμων Λάμπρου, Χρήστος Αναστασίου.

Επίσης ένα θερμό ευχαριστώ στην Ελένη Χείλαρη, καλλιτεχνική διευθύντρια του Δημοτικού Ωδείου Περιστερίου, η οποία με εμπιστεύτηκε από την αρχή, μου ανέθεσε την θέση του δασκάλου θεωρητικών στο σύγχρονο τμήμα του Ωδείου, με περιέβαλε με απόλυτη εμπιστοσύνη και σεβασμό, με αποτέλεσμα μια εξαιρετική συνεργασία, και βέβαια όλους τους μαθητές των σύγχρονων θεωρητικών του Ωδείου, οι οποίοι ακούσια με την παρουσία τους και το ενδιαφέρον τους έγιναν οι αρωγοί και η βασική αφορμή για τη συγγραφή αυτού του βιβλίου.

Επίσης όλους τους συναδέλφους μου στο Ωδείο Περιστερίου, Βαλεντίνο Ντούλια, Τάκη Αναγνωστόπουλο, και ιδιαίτερα τον Αντώνη Γαρίνη που έφυγε πολύ γρήγορα από κοντά μας.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τα παρακάτω άτομα, και να τονίσω την ουσιαστική συμβολή τους στο στήσιμο και την κατασκευή του βιβλίου.

Τον Σάκη Λάιο, ο οποίος πρώτος χρονικά ανέλαβε να στήσει τεχνικά, με μεγάλη υπομονή, άψογη γνώση και τεχνική, όλο το υλικό και τις ιδέες που του μετέφερα, φτάνοντας το βιβλίο μέχρι τη μέση.

Την Βασιλική Κουμαρίδου που ανέλαβε το στήσιμο του υλικού από εκεί που το άφησε ο Σάκης, και βάζοντας τη δική της φρεσκάδα, γνώση, και ένα αστείρευτα δημιουργικό ταλέντο, με βοήθησε να ολοκληρώσω το όνειρο μου, με εξαιρετική διάθεση και επαγγελματισμό.

Την Χρυσάνθη Οικονομάκη τη δημιουργό των εκδόσεων Cambia, η οποία με πολύ μεγάλο ζήλο και απίστευτη μεθοδικότητα ανέλαβε την έκδοση του βιβλίου στην Ελληνική γλώσσα, μια καταπληκτική συνεργάτης.

Την σύζυγο μου Ευτυχία Παπαγεωργίου που με άριστη γνώση, επαγγελματική προσήλωση, και αμέριστη αγάπη, επιμελήθηκε τα κείμενα

Τέλος σας ευχαριστώ όλους θερμά για την κατανόηση και την ευγενή καλοσύνη να διαβάσετε τη δική μου οπτική γωνία και προσέγγιση σε ένα δύσκολο αλλά και τόσο ενδιαφέρον γνωστικό αντικείμενο όπως είναι η θεωρία και η αρμονία της Τζάζ και Σύγχρονης μουσικής.

Σας εύχομαι καλή μελέτη, γνώση, και απόλαυση κάθε μουσικής σας στιγμής.

Πέτρος Δραγούμης

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Υψηλοί καλλιεργητές, Νομάδες Γεωργοί, Κυνηγοί, Συλλέκτες τροφής.

Ήχος και κίνηση, θόρυβοι, ήχοι εργαλείων, φυσικό ηχητικό υλικό, γέννηση της μουσικής

Θεωρίες για τη γέννηση της μουσικής

- Darwin. Μίμηση φωνών των ζώων στην περίοδο της γονιμότητας. Ενα αρχικό μοντέλο
- Rousseau, Spenser, Herder. Αρχή της μουσικής στην προσπάθεια απόδοσης λέξεων με υψωμένη φωνή, απαγγελτικό ύφος στην επικοινωνία των πρωτόγονων
- Schmidt, Stumpf. Ανάγκη για ηχητικά σήματα, με απόδοση από διαφορετικού ύψους φωνές (άνδρες, γυναίκες, παιδιά) σε τέταρτες, πέμπτες ή όγδοες
- Schneider. Κοινή καταγωγή μουσικής και λόγου, ύπαρξη «ηχητικών γλωσσών» το νόημα μιας συλλαβής εκφράζεται από το τονικό ύψος της.

Όργανα

- Ιδιόφωνα (ξυλόφωνα, κύμβαλα)
- Μεμβρανόφωνα
- Χορδόφωνα (σπάνια)
- Αερόφωνα (φλάουτα οστών, κοχύλια, κ.λπ.)

ΑΡΧΑΙΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

Αίγυπτος (4000 π.Χ.)

Osiris. Κύριος του Σείστρου.

Bes. Θεός της μουσικής και του χορού.

Θρησκευτική-Κοσμική μουσική

Πιθανόν επτάτονες κλίμακες

Συσχέτιση του μήκους της ηχητικής πηγής με το ύψος του ήχου (πρόδρομος του Πυθαγόρειου θεωρήματος)

Όργανα: σείστρο, ύδραυλος, ιδιόφωνα κρουστά, τρομπέτα, άρπες, λαούτο, λύρα.

Κίνα

Πεντάτονη κλίμακα

Ινδία

Επτάτονες κλίμακες, υποδιαίρεση οκτάβας με διαστήματα μικρότερα του ημιτονίου. Μελωδικοί τρόποι (Raaga-s)

Περσία

Πιθανή χρησιμοποίηση μικροδιαστημάτων

Ισραήλ

Θρησκευτική μουσική παράδοση.

Ταυτοφωνία.

Όργανα: Κρουστά, πνευστά (χάλκινα κυρίως), έγχορδα.

Αρχαία Ελλάδα

- Ομηρική εποχή

Ιλιάδα, Οδύσσεια

- Λυρική εποχή (6ος-7ος αιώνας)

Ωδές, παιάνες, ελεγείες, θρήνοι, επινίκεια.

Αλκαίος, Σαπφώ, Πίνδαρος.

- Εποχή των τραγικών

Αισχύλος 525-456

Σοφοκλής 496-406

Ευριπίδης 480-406

Αριστοφάνης 452-385

Ηθική θεωρία της μουσικής (Πλάτωνας, Αριστοτέλης).

Λόγοι διαστημάτων του Πυθαγόρα

Συνήχηση σύμφωνων διαστημάτων 4ης, 5ης, 8ης .

Τρόποι της αρχαίας ελληνικής μουσικής (Δώριος, Φρύγιος, Λύδιος, Μιξολύδιος, υποδώριος, υποφρύγιος, υπολύδιος, υπομιξολύδιος)

Όργανα: Κιθάρα, αυλός, λύρα, κύμβαλα, κρόταλα, ύδραυλις, (πρόδρομος του εκκλησιαστικού οργάνου)

Ρώμη

Τετράχορδα σε ανιούσα μορφή

Βυζαντινή Μουσική (3ος-18ος αι.)

Φωνητική, μονοφωνική μουσική. Συμβίωση της μουσικής με τον λόγο

Μέγας Αθανάσιος, Μέγας Βασίλειος, Γρηγόριος ο Θεολόγος, Ιωάννης Χρυσόστομος, Ρωμανός ο Μελωδός, Ιωάννης Δαμασκηνός (υιοθέτηση Οκτώηχου), Κοσμάς ο Μελωδός, Κασσιανή Μοναχή, Ιωάννης Κουκουζέλης, Ιωάννης Κλαδάς, Πέτρος ο Πελοποννήσιος ο Λαμπαδάριος, Χουρμούζιος Γεωργίου, Ευστάθιος Βιγγόπουλος, Κωνσταντίνος Πρίγγος.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Το σύνολο των κανόνων που στηρίζεται η μουσική των ρευμάτων που προαναφέραμε, προέρχεται από ένα μουσικό σύστημα το οποίο ονομάζεται τονικό μουσικό σύστημα, και αναπτύχθηκε περνώντας από μεγάλη εξελικτική πορεία, στη Δυτική Ευρώπη, μέσα σε μια χιλιετία περίπου, ξεκινώντας από την εποχή του μεσαίωνα, και ακολουθώντας την πορεία των ιστορικών αλλαγών, πέρασε από όλα τα εκφραστικά στάδια των κατά περιόδους ρευμάτων της τέχνης, μπαρόκ, κλασικισμό, ρομαντισμό, κλπ, φτάνοντας στις μέρες μας ώριμο και έτοιμο για περαιτέρω εξέλιξη.

Πρώτα μετα-Χριστιανικά χρόνια

Μουσικά χαρακτηριστικά: Αντιφωνία.

Συνθέτες: Άγιος Αμβρόσιος (επίσκοπος Μιλάνου).

Μουσικές φόρμες: Αμβροσιανό Μέλος 4ος αιώνας μ.Χ.

Μεσαίωνας

Μουσικά χαρακτηριστικά: Γρηγοριανό Μέλος – μονοφωνία. Εκκλησιαστικοί τρόποι (σε συσχέτιση με τους τρόπους της Αρχαίας Ελλάδος). Τροβαδούροι-τρουβέροι (Γαλλία). Αρχιτραγουδιστές (Γερμανία). Πολυφωνία.

Συνθέτες: Πάπας Γρηγόριος ο Μέγας (7ος αιώνας μ.Χ.)

Αναγέννηση (1450-1600)

Μουσικά χαρακτηριστικά: Αρμονία των τρόπων, Πολυφωνία.

Μουσικές φόρμες: Λειτουργία, Μοτέτο, Καντσόνα, Μαδριγάλι.

Συνθέτες: Palestrina, Josquin, Monteverdi.

Μπαρόκ (1600-1750)

Μουσικά χαρακτηριστικά:

Θεμελίωση της τονικότητας από τον Zarlino.

Αρμονία μείζονας ελάσσονας κλίμακας.

Μουσικές φόρμες: Φούγκα, Πρελούδιο, Πασακάλια, Ορατόριο, Όπερα, Καντάτα, Σονάτα, Κοντσέρτο γκρόσο, Συμφωνία, Σουίτα.

Συνθέτες: Monteverdi, Scarlatti, Lully, Purcell, Vivaldi, Handel, Bach, Rameau,

Κλασικισμός (1750-1825)

Μουσικά χαρακτηριστικά: Διατονική αρμονία.

Μουσικές φόρμες: Συμφωνία, Κοντσέρτο, Σονάτα, Όπερα, Λειτουργία, Κουαρτέτο εγχόρδων, μουσική δωματίου.

Συνθέτες: Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert.

Ρομαντισμός (1820-1900)

Μουσικές φόρμες: Συμφωνία, Κοντσέρτο, Σονάτα, Όπερα, Λειτουργία.

Συνθέτες: Beethoven, Weber, Schubert, Mendelssohn, Schumann, Chopin, Liszt, Verdi, Mahler, Berlioz, Brahms, Wagner, Mussorgsky, Korsakov, Tchaikovsky, Smetana, Dvorak, Strauss, Sibelius, Paganini.

Ιμπρεσιονισμός (από το 1880)

Μουσικά χαρακτηριστικά: Χρωματισμός.

Μουσικές φόρμες: Συμφωνικές όπερες, συμφωνικά ποιήματα.

Συνθέτες: Rachmaninof, Prokofief, Debussy, Ravel.

Εξπρεσιονισμός (από το 1910)

Μουσικά χαρακτηριστικά:

Δωδεκάφθογγο, Ατονική μουσική,
Διευρυμένη τονικότητα, επάνοδος
στην τονικότητα.

Συνθέτες: Schoenberg, Berg, Webern
(οι τρεις της Β΄ Σχολής της Βιέννης),
Scriabin, Bartok, Kodally, Hindemith,
Poulenc, Stravinski, Messiaen, Stock-
hausen, Boulez, Nono.

Νεοκλασικισμός

Συνθέτες: Igor Stravinski, Paul Hin-
demith, Gustav Mahler, Bela Bartok,
Zoltan Kodally.

Συγκεκριμένη σύγχρονη μουσική

Μουσικά χαρακτηριστικά: Επεξεργα-
σμένοι ήχοι, θόρυβος μηχανών, Κελά-
ηδισμα πουλιών κ.λπ.

Συνθέτες: Henry, Messiaen, Boulez,
Ιωάννης Ξενάκης

Ηλεκτρονική μουσική (1950-)

Εργαστήρια ραδιοφωνικού σταθμού
της Κολωνίας

Συνθέτες: Stockhausen, John Cage.

Έλληνες συνθέτες του 20ου αιώνα

Συνθέτες: Νικόλαος Μάντζαρος
(Εθνικός Ύμνος), Παύλος Καρρέρ,
Σπύρος Σαμάρας, Διονύσιος
Λαυράγκας, Μανώλης Καλομοίρης
(Εθνικό Ωδείο), Νίκος Σκαλκώτας
(1904-1949, ατονικότητα - δωδε-
καφθογγισμός, μαθητής του Schoen-
berg), Δημήτρης Μητρόπουλος,
Θόδωρος Αντωνίου, Γιάννης Χρήστου.

ΦΟΡΜΕΣ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

Κονσέρτο

Σύνθεση για ένα ή δύο σολιστικά όργανα και ορχήστρα. Αναδεικνύει τη δεξιοτεχνία του σολίστ.

Οπερα

Μουσικό θεατρικό έργο το οποίο εξελίσσεται τραγουδιστά με συνοδεία ορχήστρας.

Ορατόριο

Δραματική μουσική σύνθεση θρησκευτικού περιεχομένου, για σολίστες, χορωδία, και ορχήστρα, χωρίς σκηνική δράση, σε αντιδιαστολή με την όπερα.

Σονάτα

Σύνθεση για 1 ή 2 όργανα, σε τέσσερις κινήσεις (μέρη).

Συμφωνία

Σύνθεση για ορχήστρα σε φόρμα σονάτας.

**ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟ-
ΡΙΑ ΤΗΣ JAZZ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΖΟΜΕΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ**

1890-1910

- **Ragtime, Blues, Gospel, Spirituals, New Orleans, Dixieland.**

Scott Joplin, Eubie Blake, Jelly Roll Morton.

1920 – 1930

- **Jazz Age. Big bands.**

Louis Armstrong, Bessie Smith, Fletcher Henderson, Duke Ellington.

- **Swing**

Count Basie, Cab Calloway, Benny Goodman, Glenn Miller, Earl Hines, Tommy Dorsey, Lester Young, Charlie Christian.

- **Early European Jazz**

Django Reinhardt.

1940-1960

- **Bebop**

Dizzy Gillespie, Thelonious Monk, Charlie Parker, Bud Powell, Clifford Brown, Max Roach.

- **Cool jazz**

Miles Davis, Chet Baker, Dave Brubeck, Bill Evans, Gil Evans, Stan Getz.

- **Hard bop**

Art Blakey and the Jazz Messengers, Horace Silver, Cannonball Adderley, Dexter Gordon, Freddie Hubbard, Hank Mobley, Sonny Rollins, Sonny Stitt.

- **Modal jazz**

John Coltraine, Miles Davis, George Russell, Bill Evans, Herbie Hancock, Elvin Jones, Reggie Workman, Jimmy Garrison.

- **Third Stream**

Gunther Schuller 1957

- **Free jazz, avant-garde jazz**

Charles Mingus, Ornette Coleman, Cecil Taylor, Archie Shepp, Pharoah Sanders.

1960-1980

- **Afro-Cuban Jazz**

Tito Puente, Arturo Sandoval.

- **Brazilian Jazz**

Joao Gilberto, Antonio Carlos Jobim.

- **Post jazz**

John Coltraine, Miles Davis, Bill Evans, Wayne Shorter, McCoy Tyner, Herbie Hancock.

- **Soul Jazz**

Horace Silver, Jimmy Smith, Joshua Redman, Maceo Parker, Pat Martino, Wes Montgomery, George Benson.

- **Jazz fusion**

Miles Davis, Weather Report, Mahavishnu Orchestra, Return to Forever, The Headhunters, Joe Zawinul, Chick Corea, Herbie Hancock, Gary Barton, Tony Williams, Larry Coryell, Al Di Meola, John McLaughlin, Wayne Shorter, Jaco Pastorius, Stanley Clarke, John Scofield,

Mike Stern, Jeff Berlin, Michael Brecker,
David Liebman, Bob Berg.

- **Jazz Funk**

Lee Ritenour, Tower of Power, Miroslav
Vitous, Brecker Bros, Billy Cobham.

1980- ...

- **Smooth/Contemporary Jazz**

Grover Washington, Kenny G., David
Sanborn, Al Jarreau, Chaka Khan, Sade,
Wynton Marsalis, Brad Mehldau, Kurt
Rosenwinkel, Stefon Harris, Christian
McBride, Keith Jarrett, Pat Metheny
Group, Jan Garbarek, Kenny Wheeler,
Eberhard Weber, Diana Krall, Norah
Jones, Cassandra Wilson, Garry Willis,
Scot Henderson, Frank Cambale, John
Pattituci, David Weckl.